

Antwoordkernen bij EUREKA 2hv: Nederland in de 18de en 19de eeuw

Antwoordkernen zijn vrijwel nooit volledige zinnen. Antwoordkernen geven alleen aan, wat er beslist in het antwoord moet staan.

De bedoeling is, dat je eerst zelf de antwoorden vindt/bedenkt. Daarna maak je er zelf goede *eigen* zinnen van. Pas achteraf controleer je, of je antwoord goed is. Vaak is het geen kwestie van goed of fout, maar van volledig of niet volledig.

Wat zijn de regels voor het maken en nakijken van opdrachten:

Indelen

1. *Voor* in het schrift komen de aantekeningen te staan en ook de uitwerkingen
2. *Achterin* het schrift komen de opdrachten te staan

Opdrachten:

3. Alle opdrachten moeten gemaakt worden. De antwoorden moeten in **HELE** zinnen uitgeschreven worden.
4. Je slaat steeds een regel over tussen de opdrachten.
5. Alle antwoorden moeten nagekeken worden:
 - a. Is een antwoord goed, dan zet je met **RODE** pen een voor de kantlijn.
 - b. Is een antwoord fout en je snapt *waarom* je antwoord fout is verbeter je met **RODE** pen.
 - c. Is een antwoord fout en je snapt *niet* waarom je antwoord fout is dan zet je met **RODE** pen een **?** voor de kantlijn. Dat moet je dus vragen in de les.

Soms komt er bij de antwoordkernen **xxx**: dat betekent: zo'n antwoord moet je helemaal zelf bedenken. Vaak gaat het dan om een eigen mening, of een eigen voorbeeld: zoiets kunnen we natuurlijk niet voor je bedenken.

→ betekent: de opdracht is geen vraag. Je moet alleen de opdracht lezen. De vraag komt dan daarna: zie bij opdracht 9 →; de vraag staat bij 9.1.

..... betekent, dat wat op de stippelijntje moet, overgenomen moet worden uit het boek.

11. Nederland in de 18de eeuw

11.1 Teren op oude glorie

1.
 - **teren op oude glorie** = je geen zorgen maken over heden en toekomst, gewoon doorgaan, want vroeger ging alles goed, dus nu...
 - **stagnatie** = periode waarin geen vooruitgang plaats vindt [stilstand is achteruitgang!]

2. volgens onderstaand voorbeeld

Textiel	<u>secundair</u>							

Eureka 2 hv

Bouw Scheepsbouw	secundair							
Bier	secundair							
Enz.								

- 2.1 **primair:** landbouw, visserij (h), visserij (w): $0,16 + 0,02 + 0,02 = 0,20 = 20\%$ van de economie draait om de primaire sector!
- 2.1. 20
- 2.2. 36
- 2.3. kijk nu naar de perioden van tien jaar! Neem 1650-1659 als 100. Je weet nu meteen het procent. Voorbeeld: textiel is achteruitgegaan van 100 naar 30. Dat wil zeggen 70% minder!
- 2.4. 44
- 2.5. primaire sector 100-2 walvisvaart
- 2.6. secundaire
- 2.7. tertiaire (primair= landbouw, secundair = papier)

3. Opdracht vwo 1710-1770

4. rentenieren; gesloten club; winstgevende functies
5. veepest; overstromingen; paalwormziekte
- 5.1. regenten
- 5.2. Zij hebben het bestuur, dus de macht in handen.
- 5.3. Oranje wordt erfelijk stadhouder

11.2 Een nieuwe politieke aanpak: de Patriotten

6. verstand lost problemen op; kritisch zijn
- 6.1 verstand = licht (helder); geloof = duister
- 6.2 18-de eeuw
- 6.3 machines en fabrieken
- 7 Amerikaanse en Franse Revolutie
- 7.1 zwaaien met Amerikaanse en Franse vlag; vertrappen van Britse vlag
- 7.2 regenten houden vooruitgang economie tegen
- 7.3 patriot = vaderlandslievend
- 7.4 Oranje: kiest voor de hoofdvijand: Engeland

Willem V

- 8 → = Zie instructie
- 8.1 inhoud van gedicht sluit aan bij beeld over slachttijd
- 8.2 profiteren / gulzigheid
- 8.3 Willem V
- 8.4 potverteren [dronkenschap], tirannie (als een god behandelt hij zijn onderdanen)

Eureka 2 hv

- 9 → = Zie instructie
- 9.1 volk van Nederland; allen tezamen; van het hele land
- 9.2 “Zij beschouwen.....scheren”.
- 9.3 “zij kunnen.....willen worden”
- 9.4 volk: “burgers en boeren.....groten en kleinen”
10. xxx Zie instructie
- 10.1 geschreven (met illustraties = ongeschreven)
- 10.2 secundair: soms staan er “*citaten*” van een eerdere (misschien primaire) bron
- 10.3 bron 2 = vooral ongeschreven met scheerbekken ook geschreven.
- 10.4

feiten	meningen
Trouwde op 20-jarige leeftijd	Kaat was een opgewonden standje
Trouwde op 42-jarige leeftijd opnieuw	Als niet op haar mondje gevallen ‘mosselwif’
Bijnaam Zwarte of Ruige Keet	“wat betekende.....eerbaarheid”
Gearresteerd op 3 april 1784	Natuurlijk, natuurlijk
Overleed op 29 juni 1798	Luidruchtig mengen in

- 10.5. meningen overheersen (of beide in evenwicht)
- 10.6 subjectief (dan informatief)
- 10.7 ongeremd, onbehouwen, onfatsoenlijk persoon (sloerie): door subjectief verslag schrijver website

VERGEET NIET DE SAMENVATTING (= INVULOEFENING!) TE MAKEN

12. Nederland in de 19de eeuw

12.1 De Franse Tijd

1. xxx = ZELF DOEN! Uiteraard kan deze vraag in de toets komen!
- 1.1. xxx
- 1.2. xxx
- 2 scheiding kerk-staat; afschaffing standenmaatschappij; afschaffing gilden en poorterschap; invoering eenheidsstaat
- 2.
- alle burgers voor wet gelijk, geen bevoordeling en geen benadeling van godsdiensten: godsdienst is voor staat een privézaak;
 - iedereen, ongeacht inkomen of afkomst, gelijk voor de wet: geen bevoorrechten meer
 - in strijd met gelijkheidsbeginsel: gilden en poorters hebben rechten die anderen niet hebben
 - geen statenbond meer: nationaal bestuur en een nationale wet voor alle delen van het land gelijk
- 2.1. verkiezingen,
- 2.2. vrouwen niet; mannen die steun trekken niet; mannen die voor Oranje zijn niet
- 3 xxx
- 4 →= Zie instructie
- 4.1 xxx

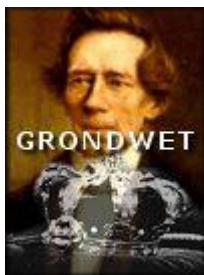
Eureka 2 hv

- 4.2. xxx.
- 4.3. xxx
- 4.4. xxx
- 4.5. xxx
- 4.6. xxx
- 4.7. geschreven, want tekst
Primaire, want ter plekke opgeschreven door ambtenaar, vader en getuigen
Niet standplaatsgebonden, want alleen feiten; objectief: alleen feiten vermeld

12.2 Nederland onder koning Willem I (1813 – 1840)

- 5 België, Nederland, Luxemburg: Benelux
- 6 xxx = Zie instructie
- 6.1 Oranje terug;
- 6.2 Willem I verzoent zich met patriotten; Willem moderniseert economie
- 7 benoemt zelf ministers; vriendjespolitiek; willekeur
- 8 clericalen en liberalen
- 8.1 clericalen, **omdat** zij geen protestantse vorst willen
liberalen, **omdat** zij geen autocratische vorst willen
- 8.2 revolutie in Parijs: opera in Brussel
- 8.3 autocratie
- 8.4 afscheiding van België

12.3. Nederland wordt een parlementaire democratie (1840 – 1848)

Thorbecke

- 9 1848
- 9.1 Willem II
- 9.2 Thorbecke
- 9.3 liberalen
- 10 Grondrechten die de burgers beschermen tegen de overheid/staat
- 10.1 Vrijheid van meningsuiting; - van vereniging; - van drukpers; - van vergadering;
bescherming persoonlijke levenssfeer; onschendbaarheid menselijk lichaam; kiesrecht; recht
op eerlijk proces
- 11 ministeriële verantwoordelijkheid; koninklijke onschendbaarheid; census-kiesrecht; autonomie en
medebewind; jaarlijkse begroting
- 12 xxx = Zie instructie
- 12.1 voor 1848: ministers verantwoordelijk aan koning; na 1848 aan 2-de kamer;
- 12.2 voor 1848: vriendjes van koning; na 1848: vertegenwoordigers van provincie
- 12.3 voor 1848: niet direct gekozen; invloed van adel, steden en platteland; na 1848: rechtstreeks gekozen
door alle mannen boven bepaald inkomen
- 13 censuskiesrecht (= afhankelijk van inkomen, bezit)

Eureka 2 hv

- 14 monarchie
- 15 democratie = volk (velen) heeft (hebben) de macht. Parlementair: volk oefent die macht uit door vertegenwoordigers te kiezen
 - 15.1 indirect: parlement = volksvertegenwoordiging
 - 15.2 regeringsvorm
 - 15.3 niet alle burgers mogen stemmen: 1. vrouwen niet; armere mannen niet
- 16 begroting = van tevoren bepalen waaraan geld van de burgers wordt uitgegeven en hoe hoog de belastingen zijn. De volksvertegenwoordiging beslist
 - 16.1 aanpassen aan nieuwe omstandigheden
 - 16.2 prinsjesdag
 - 16.3 volksvertegenwoordiging; Staten-Generaal
 - 16.4 2-de Kamer en 1-ste Kamer
 - 16.5 gemeente: Gemeenteraad; provincie: Provinciale Staten

12.4 Wonen en werken in Nederland (1850 – 1918)

Straatbeeld 19de eeuw Amsterdam

12.4.1 Wonen in een grote stad

- 17 donker; laag plafond; weinig ruimte; geen schoorsteen; geen aparte vertrekken; te dicht bewoond; geen sanitair; vocht
 - 17.1 maatschappelijk werkster
 - 17.2 geschreven, tekst
 - 17.3 primair; Mercier = getuige geweest (zelf gezien)
- 18 xxx = Zie instructie
 - 18.1 objectief: bijna alleen feiten; informatief: feiten en beargumenteerde meningen; subjectief: vooral meningen en gevoelens (vaak niet beargumenteerd)
 - 18.2 venster + tafel + drie stoelen; geen spoor van sanitair; enige venster; huurprijzen
 - 18.3 allerbedroevendste ellende; tweede bedstee; meteen midden in de woning;
 - 18.4 informatief: feiten en meningen, maar die zijn wel gebaseerd op feiten
- 19 xxx = Zie instructie
 - 19.1 Geschreven: tekst en cijfers
 - 19.2 objectief: feiten = controleerbaar (uitgerekend, geteld)
- 20 xxx = Zie instructie
 - 20.1 Woningen

Eureka 2 hv

20.2

Vergelijkingspunten	<i>Mercier</i>	<i>Gemeente Amsterdam</i>
personen	Meer dan 5 a 6	4,5
Riolering	Geen spoor	53 % niet; 47 wel
Waterleiding	Geen spoor	77 % wel
Aantal kamers	Één	37% 1-kamerwoning

20.3 Verschillen

21 Xxx = Zie instructie

21.1 nee: niet representatief voor alle woningen

21.2 nee: 5367 zijn niet alle woningen

21.3 bron 2: bron 2 slaat op meer woningen

21.4 door onderzoek van alle woningen of door een zeer goede steekproef (dus huizen van armen, middengroepen en rijken in de juiste verhouding)

21.5 Arbeiderswoningen

22 slechte huisvesting en slechte hygiëne

22.1 acuut: komt op en verdwijnt weer (epidemie); chronisch = blijvende ziekte

23 Amersfoort en Bunschoten

23.1 één voorbeeld: januari 33 van de 64 = 51 %

Werken in Nederland

24 primair, secundair, tertiair

24.1 xxx zelf doen !

24.2 landbouw daalt van 44 naar 24 % (-20); industrie stijgt van 24 naar 35 % (+11); handel stijgt van 32 naar 41 % (+9). Na 1920 stijgt industrie niet meer

24.3 sterke daling primair (-29); stabilisatie en daarna daling industrie 31 via 37 naar 27 = +6 en -10); sterke stijging handel en diensten (+31)

24.4 wonen in steden, werken in fabrieken

Arbeiders

25 de voorwaarden waaronder loonarbeiders hun werk verrichten

25.1 nominaal: het bedrag dat ze krijgen uitbetaald; reëel = wat ze voor dat bedrag kunnen kopen

25.2 gedaald

25.3 gestegen

26 xxx = Zie instructie

26.1 brood, aardappelen; groenten enz.

Eureka 2 hv

- 26.2 vlees/vis, zuivel, suiker/koffie/thee
- 26.3 voeding
- 26.4 kleding/huisvesting (overig)

- 27
 - **begin huwelijk:** één inkomen, geen kinderen: *redelijk*;
 - **opgroeiende kinderen:** één inkomen, veel monden te voeden, bijbaantjes leveren weinig op: *slecht*;
 - **kinderen aan werk of huis uit:** kinderen betalen kostgeld of geven ouders iets extra's: *redelijk*;
 - **ouders bejaard:** geen inkomen, afhankelijk van kinderen: *slecht*
- 27.1 vrouwen verbieden te werken is misschien mooi, want de meeste vrouwen hebben ongezond werk, maar als de inkomsten niet worden aangevuld betekent zo'n verbod armoede. Dus daarom wil de moeder de kinderen bij de minister laten eten: SPOT

12.5 Politieke en sociale strijd

Schoolstrijd

- 28 schoolstrijd; kiesrechtstrijd, sociale kwestie
- 29 bestuurd door gemeente, provincie of staat (overheid)
 - 29.1 bestuurd door verenigingen van ouders en instellingen (kerk bijv.)
 - 29.2 liberalen, socialisten
 - 29.3 confessionelen (katholieken en protestanten)
 - 29.4 openbaar onderwijs doet niet aan godsdienstige opvoeding, zelfs anti-godsdienstige leraren
- 30 1917: gelijkheid van openbaar en bijzonder onderwijs in Grondwet

31

Socialisten	SDAP	Troelstra
katholieken	RKSP	Schaepman
Protestanten	ARP	Kuyper

31.1 Thorbecke

de kiesrechtsrijd

- 32 kiesrecht afhankelijk van inkomen en bezit (belastingaanslag = census)
 - 32.1 naar de stembus gaan om iemand te kiezen
 - 32.2 je zelf kandidaat stellen, zodat anderen jou kunnen kiezen
 - 32.3 kiesrecht onafhankelijk van geslacht en inkomen (voor iedereen boven een bepaalde leeftijd)
- 33 arme mensen zijn beïnvloedbaar; hebben te weinig verstand van zaken
 - 33.1 democratie gaat uit van mensen, terwijl bestuur moet uitgaan van kerkelijke/bijbelse uitgangspunten
 - 33.2 ruil: gelovigen krijgen gelijkheid van onderwijs in ruil voor algemeen kiesrecht
 - 33.3 ook arbeiders krijgen dan stemrecht (de meeste socialistische kiezers zijn arbeiders)
 - 33.4 1917: algemeen kiesrecht (actief) voor mannen; 1917 passief kiesrecht voor mannen en vrouwen; 1919: ook vrouwen algemeen actief kiesrecht

affiche voor vrouwenkiesrecht

- 34 Vrouwenkiesrecht
 - 34.1 Xxx zelf doen!
 - 34.2 xxx
- 44.3. xxx

de sociale kwestie

- 35 strijd tussen kapitaal en arbeid (bezitters en niet-bezitters)
 - 35.1 verdeling van de welvaart; beter bestaan voor de armere bevolkingsgroepen
- 36 opheffen / laten verdwijnen
 - 36.1 laten bestaan: vraag en aanbod
 - 36.2 nivelleren = minder groot maken
- 37 **Socialisten:** staat bezit productiemiddelen; **Liberalen:** staat maakt wetten; **Confessionelen:** staat verdeelt welvaart
 - 37.1 Staat verdeelt de welvaart gelijk onder iedereen
 - 37.2 nachtwerkerstaat: staat moet alleen zorgen, dat er eerlijk spel is
 - 37.3 staat moet alleen optreden als evenwicht verstoord raakt of om mensen zichzelf te laten helpen
 - 37.4 Hoe werd er gedacht over de rol van de staat?
- 38 xxx
 - 38.1 klassenstrijd: socialisme
 - 38.2 concurrentie: kapitalisme

Eureka 2 hv

- 38.3 nivellere/solidariteit/overleggen: sociale wetten (mengvorm socialisme/kapitalisme)
- 39 wetten om mensen te beschermen tegen risico's van het leven
- 39.1 ziektewet; ongevallenwet; ouderdomswet; werkloosheidswet; arbeidstijdenwet
- 40 confessionelen: samenwerken /overleggen tussen rijk en arm
- 40.1 liberalen: vrijheid in economie; markt regelt zelf; vrije concurrentie
- 40.2 socialisten: bij de onderste tekening heeft ieder een gelijk deel; bij de bovenste (kapitalisme) vecht iedereen tegen iedereen (winnaars en verliezers)

12.6 Nederland naar de twintigste eeuw

- 41 minder mensen in primaire sector; industriële sector groeit (machines, fabrieken, elektriciteit); infrastructuur (openbaar vervoer, wegen, telecommunicatie)

42 xxx

42.1 xxx

43 de moderne vorm van imperialisme die verband hield met industrialisatie.

43.2 de industriële sector groeide er kwamen fabrieken met machines. Stoom en elektriciteit werden gebruikt als energiebron

43.3 Door de opkomst van de industrie zijn er veel mensen die hun baan kwijt raken aan machines. Er zijn dus veel mensen die een baan zoeken. De fabrikant wil zoveel mogelijk winst maken met zijn fabriek en heeft de keuze uit veel mensen die werk zoeken. Hij neemt arbeiders in dienst maar betaald ze een laag loon omdat ze ongeschoold werk verrichten en hij toch kan kiezen uit veel werkzoekende. Met dat lage loon kunnen de arbeiders hun gezin niet onderhouden en vrouwen en kinderen moeten ook mee gaan werken in de fabriek. Vrouwen en kinderen krijgen nog minder betaald. Het leven van de arbeidersgezinnen is hard en uitzichtloos. Veel mannen grijpen naar de fles en vrouwen/kinderen zien zich gedwongen om geld met hun lichaam te gaan verdienen om het gezinsinkomen aan te vullen. Veel arbeiders leven in deze slechte omstandigheden en willen verbetering in hun situatie.

43.4 arbeiders, katholieken, vrouwen

43.5 Liberalisme = vrijheid, confessionalisme = godsdienst/samenwerken, socialisme = gelijkheid feminisme = vrouwenkiesrecht, nationalisme = vaderlandsliefde

44 Maak altijd ZELF de samenvattingopdracht: goede oefening voor de toets!

45

MAAK OOK DE OVERZICHTSOPDRACHTEN TER VOORBEREIDING VAN HET EINDEXAMEN

55. Fokke en Sukke 1 = de eerste spoorlijn, industrialisatie; Fokke en Sukke 2 = leerplichtwet Fokke en Sukke 3 = de Belgische opstand